

IONEL PERLEA

de V. Cristian

Pătrunzind tîrziu în sfera muzicii profesionale, abia în prima jumătate a secolului trecut, poporul român, deținător și păstrător al unui vast și incomparabil tezaur folcloric, și-a afirmat în scurt timp, pe planul artei universale culte, o prezență activă prestigioasă.

Acest fenomen de integrare și de asimilare a fost posibil datorită unor personalități de prim ordin, care prin dotație naturală, formație profesională, vocație autentică și disciplină riguroasă a travaliului au putut atinge nivelul unor realizări recunoscute și confirmate de opinia publică și de critica de specialitate a unor țări cu o temeinică și veche cultură muzicală. O asemenea personalitate a fost Ionel Perlea, muzician complet, compozitor, șef de orchestră și pedagog. Disparația lui recentă constituie o pierdere ireparabilă nu numai pentru noi, conaționali săi, ci și pentru marea artă interpretativă a vremii noastre.

De-a lungul carierei sale extinsă pe mai mult de patru decenii, numele lui Ionel Perlea, muzician cu o memorie prodigioasă și cu o pătrundere riguroasă științifică în marile stiluri muzicale ale istoriei muzicii și ale epocii contemporane, se interferează cu performanțele concertistice ale celor mai strălucite glorii ale muzicii secolului XX. Perlea a colaborat în memorabile concerte cu muzicieni proeminenți ca Edwin Fischer, Wilhelm Kempf, Ginette Neveu, Tiana

Lemnitz, Zino Francescatti, Elisabeth Schwartzkopf, Dietrich Fischer-Diskau, Dinu Lipatti, ca să nu cităm aici toate personalitățile teatrului liric care au cîntat pe marile scene de operă ale lumii sub bagheta sa.

Itinerariul mondial al carierei de șef de orchestră al lui Ionel Perlea este uimitor. Născut la 13 decembrie 1900, în comuna Ograda din județul Ialomița, Ionel Perlea și-a început studiile muzicale în țară, le-a desăvîrșit în Germania, la München și Leipzig — unde a studiat dirijatul și compoziția cu Otto Lakse și Paul Graener — a debutat cu succes la Leipzig și Rostock, și la vîrsta de 26 de ani a condus primul său concert simfonic la București, la pupitrul Filarmonicii. La 28 de ani, șef de orchestră al Operei Române, al cărei director a fost un timp (începînd din 1930), Ionel Perlea și-a sporit an de an realizările atît în domeniul muzicii simfonice cît și al teatrului liric, afirmîndu-și în ambele domenii o necontestată competență și o largă cuprindere intelectuală a celor mai variate stiluri și forme muzicale. Repertoriul său imens, cuprinzînd cîteva sute de piese simfonice și capodopere ale teatrului liric a inclus cele mai reprezentative lucrări ale compozitorilor români, pe care le-a dirijat cu egal devotament, în țară și în străinătate. Lucrări de Jora, Andricu, Drăgoi, Filip Lazăr, Mihalovici, Castaldi, Paul Constan-

tinescu, au răsunat în primă audiere sub bagheta lui Perlea. Interpretarea Simfoniei I-a și a celor două Rapsodii de George Enescu a rămas printre realizările remarcabile ale discografiei maestrului dispărut.

La o activitate dirijorală care s-a impus de la primele concerte printr-un înalt profesionalism și o temeinică stăpânire a tehnicii, Ionel Perlea a adăugat munca sa pedagogică la clasa de dirijat a Conservatorului din București și la toate acestea opera sa componistică, consacrată prin decernarea în 1926 a Premiului întâi onorific „George Enescu”, acordat pentru Cvartetul de coarde.

Deseori silit să lupte cu coaliția mediocrității, favorizată de condițiile social-culturale din trecut, Ionel Perlea își afla în turneele întreprinse dincolo de hotarele țării, confirmarea obiectivă a vocației sale de muzician autentic. Succesul răsunător al spectacolului Cavalerul rozelor, dirijat la Staatsoper din Viena în 1935, spectacolul cu opera Carmen, condus la Opera Mare din Paris în 1938, concertele simfonice dirijate în Austria, la Paris și Berlin, au consolidat prestigiul internațional al muzicianului român și au facilitat într-o notabilă măsură lărgirea sferei sale de activitate în țară.

Anii următori celui de al doilea război mondial au extins considerabil activitatea lui Perlea. După eliberarea dintr-un lagăr de concentrare, el a condus în anul 1945 un ciclu de concerte la Basilica di Massenzio din Roma, înregistrate în cronică vremii ca evenimente muzicale revelante. În același timp a fost invitat de dirijorul italian Vittorio de Sabata să conducă mai multe spectacole la Teatrul Scala din Milano, unde, începând din 1946, a susținut câteva stagii, realizând strălucite spectacole cu opere de Mozart, Mussorgski, Verdi, Strauss.

Concertele simfonice dirijate în principalele centre muzicale ale Italiei și participarea la festivitățile „Maggio musicale” din Florența, au dezvăluit, în toată complexitatea ei, personalitatea muzicianului.

Anul 1949 a fost decisiv. În cursul lui, ilustrul dirijor italian Arturo Toscanini, asistând la un spectacol la Scala, remarcă pe Ionel Perlea și îl invită să dirijeze la „Metropolitan Opera” din New York, rugându-l să accepte totodată și funcția de pedagog și dirijor al orchestrei Conservatorului „Manhattan School of Music”.

După strălucitul debut în 1949 la Metropolitan Opera, Ionel Perlea a dirijat cele mai bune formațiuni simfonice din S.U.A., orchestrele din San Francisco, Los Angeles, Detroit, Chicago, San Antonio, Cleveland și a NBC-ului. După o gravă boală, Perlea și-a reluat activitatea pedagogică și dirijorală căreia i-a pus capăt moartea sa.

Anul trecut, Ionel Perlea a ținut să-și realizeze un vechi vis: să-și revadă patria și locurile natale. Memorabilele sale con-

Ionel Perlea împreună cu Uarujan Cozighian, concert-maestrul orchestrei simfonice „George Enescu”.

certe de la București au constituit pentru marele muzician dispărut prilejul de a constata cu emoție entuziasmul vibrant al unui public, căruia, cu decenii în urmă, i s-a adresat la începutul carierei sale.

Compozitorul Ionel Perlea ne-a testat o operă, care reclamă, prin valoarea ei, integrarea în repertoriul formațiilor noastre simfonice și de cameră. Creații ca Simfonia în Do major, Variațiuni simfonice pe o temă proprie (dirijate și de George Enescu), Cvartetul de coarde, Cvintetul cu pian și recent terminatul Concert pentru vioară și orchestră, sînt lucrări care îmbogățesc realizările școlii noastre de compoziție. Ele își așteaptă interpretii.

De pe urma activității vaste a marelui dirijor ne-au rămas în afară de numeroase înregistrări, care ar trebui copiate și catalogate pentru o viitoare discografie, și imprimările pe disc, realizate cu Orchestra Simfonică din Bamberg, cu Filarmonica din Viena, cu Orchestra Radiodifuziunii Italiene, cu Orchestra Colonne. Aceste înregistrări și discuri vor da generațiilor de muzicieni români măsură exigenței profesionale a unui dirijor care tindea, cum o spunea cu modestie, nu spre actul interpretării, conceput ca un prilej de efuziune lirică sau retorică pe marginea operei muzicale, ci ca o reconstituire sonoră, fidelă pînă la perfecțiune, a gândirii compozitorului, fie el Gluck, Mozart, Wagner, Verdi, Beethoven, Schubert, Brahms, Berlioz sau Mahler.

Ionel Perlea făcea parte din familia tot mai rară a muzicienilor cu o largă și profundă cultură profesională și generală.